Tom 17/2025, ss. 405-415
ISSN 0860-5637
e-ISSN 2657-7704
DOI: 10.19251/rtnp/2025.17(17)
www.rtnp.mazowiecka.edu.pl

Krzysztof Cymerman
krzysztof.cymerman@diecezjaplocka.pl
ORCID: 0009-0008-2985-0486

Sprawozdanie z Centralnych Obchodów XXIX Dnia Judaizmu w Kościele katolickim w Polsce – Płock, 15 stycznia 2026 roku

Report on the Central Celebrations of the XXIX Day of Judaism in the Catholic Church in Poland – Płock, January 15, 2026

Streszczenie
XXIX Centralne Obchody Dnia Judaizmu w Kościele katolickim w Polsce odbyły się 15 stycznia 2026 r. w Płocku pod hasłem „Twój lud będzie moim ludem, a twój Bóg – moim Bogiem" (Rt 1,16). Program obejmował: modlitwę za ofiary Zagłady w Muzeum Żydów Mazowieckich, spacer szlakiem dawnej dzielnicy żydowskiej, sesję „Pamięć i nadzieja" w Opactwie Pobenedyktyńskim, otwarcie wystawy „Płockie Judaica" zorganizowanej przez Muzeum Mazowieckie oraz nabożeństwo „Lud Boga" w Katedrze Płockiej. Wydarzenie podkreśliło wspólne judeo-chrześcijańskie dziedzictwo, pamięć o Holokauście i znaczenie dialogu religijnego dla pojednania i pokoju.

Słowa kluczowe: Judaizm, Dzień Judaizmu, Dialog Międzyreligijny, Żydzi w Płocku, Żydzi

Abstract
The XXIX Central Celebrations of the Day of Judaism in the Catholic Church in Poland took place on January 15, 2026 in Płock under the motto "Your people shall be my people, and your God my God" (Ruth 1:16). The program included: a prayer for the victims of the Holocaust at the Museum of Mazovian Jews, a walk along the trail of the former Jewish quarter, the "Memory and Hope" session at the Former Benedictine Abbey, the opening of the "Płock Judaica" exhibition organized by the Mazovian Museum, and the "People of God" service in Płock Cathedral. The event highlighted the shared Judeo-Christian heritage, the remembrance of the Holocaust, and the importance of religious dialogue for reconciliation and peace.

Keywords: Judaism, Day of Judaism, Interreligious Dialogue, Jews in Płock, Jews

Dzień Judaizmu w Kościele katolickim w Polsce został ustanowiony w 1997 r. przez Konferencję Episkopatu Polski jako inicjatywa promująca dialog między Kościołem a judaizmem, chrześcijanami i Żydami. W duchu deklaracji *Nostra Aetate*[1] II Soboru Watykańskiego ma on uświadamiać wagę wspólnych korzeni, zachęcić do tego dialogu i stać się zdecydowanym wezwaniem do odrzucenia wszelkich form antysemityzmu, Obchodzony jest corocznie 17 stycznia, przed Tygodniem Modlitw o Jedność Chrześcijan. Centralne obchody odbywają się w różnych diecezjach. W tym roku miały one miejsce w Płocku, pod hasłem „Twój lud będzie moim ludem, a twój Bóg – moim Bogiem" (Rt 1,16), podkreślającym jedność ludu Bożego i wspólne dziedzictwo wiary[2].

Tegoroczne obchody zostały przesunięte na 15 stycznia ze względu na przeżywany przez społeczność żydowską szabat. Rozpoczęły się o godz. 10.00 w Muzeum Żydów Mazowieckich,

[1] Por. Nostra Aetate. Deklaracja o stosunku Kościoła katolickiego do religii niechrześcijańskich, Sobór Watykański II, nr 4.

[2] Por. Konferencja Episkopatu Polski, Relacja z konferencji prasowej przed dniem Judaizmu w Polsce, online: https://episkopat.pl/doc/240827.W-Sekretariacie-KEP-zostaly-zaprezentowane-obchody-Dnia [dostęp 19.01.2026 r.]

mieszczącym się w dawnej Małej Synagodze przy ul. Kwiatka 7. Uroczystego otwarcia Ogólnopolskiego Dnia Judaizmu dokonali: dyrektor Muzeum Mazowieckiego Leonard Sobieraj, biskup płocki Szymon Stułkowski oraz prezydent Miasta Płocka Andrzej Nowakowski. W swoich przemówieniach podkreślali oni znaczenie Płocka jako miasta o bogatej, sięgającej XIII wieku, historii gminy żydowskiej. Jeszcze przed II wojną światową Żydzi stanowili znaczną część obywateli grodu Krzywoustego, a ich kultura współkształtowała lokalną tożsamość. Dyrektor Leonard Sobieraj przypomniał, że muzeum, które stworzono w dawnej bożnicy, odnawiając ją ogromnym nakładem środków, jest obecnie miejscem organizacji wielu uroczystości i imprez kulturalnych – spotkań z rabinami, koncertów muzycznych, spektakli teatralnych, wydarzeń edukacyjnych. Wszystko to ma służyć pamięci o żydowskich obywatelach miasta oraz zbliżeniu i dialogowi polsko-żydowskiemu. „Wydaje mi się – dodał Dyrektor Muzeum Mazowieckiego – że to się udaje”[3]. Biskup Szymon Stułkowski zaznaczył, że wybór Płocka na miejsce centralnych obchodów ma na celu przypomnienie o wspólnych korzeniach chrześcijaństwa i judaizmu oraz o tragedii Holokaustu, w którym zginęło blisko 10 tysięcy płockich Żydów. „Chcemy się uczyć tej historii. (…) Dziękuję, że będziemy dzisiaj tę lekcję przeżywać razem, wpatrując się w historię, ale myśląc o przyszłości i modląc się razem, to też jest dla nas bardzo ważne”[4]. Prezydent Andrzej Nowakowski opowiedział o inicjatywach samorządowych, promujących dialog międzykulturowy, w tym o restauracji dawnych miejsc, związanych z kulturą i bogatym życiem społecznych płockich Żydów.

Udział w Centralnych Obchodach Dnia Judaizmu w Płocku wzięli, obok innych znaczących gości: Przewodniczący Komitetu ds. Dialogu z Judaizmem Konferencji Episkopatu Polski kardynał Grzegorz Ryś i Naczelny Rabin Polski Michael Schudrich, ambasador Izraela w Polsce Yaakov Finkelstein. W emocjonującym

[3] Archidiecezja Krakowska, Obchody XXIX Dnia Judaizmu w Kościele Katolickim w Polsce z udziałem Metropolity Krakowskiego, online: https://diecezja.pl/aktualnosci/obchody-xxix-dnia-judaizmu-w-kosciele-katolickim-w-polsce-z-udzialem-metropolity-krakowskiego/ [dostęp 19.01.2026 r.]

[4] Tamże.

przemówieniu, odwołując się do deklaracji *Nostra Aetate*, podkreślił, że Kościół katolicki od czasów soborowych, a więc od ponad 60 lat, wzywa do dialogu i współpracy z innymi religiami, a zwłaszcza z judaizmem. Przypomniał przesłanie papieża Leona XIV na 59. Światowy Dzień Pokoju: „Dialog musi być nie tylko prowadzony, ale musi być widoczne, że jest prowadzony. (…) Ta widoczność jest bardzo ważna, ponieważ zło w mediach i mediach społecznościowych jest bardzo wyraźnie widoczne. (…) Teraz, bardziej niż kiedykolwiek, potrzeba duchowości, modlitwy i zbliżenia między religiami, jako języka pokoju"[5]. Ambasador Izraela zachęcił do konkretnych działań, jak utrzymanie dziedzictwa żydowskiego w Polsce, wspólnych inicjatyw ekologicznych i pielgrzymek do Ziemi Świętej. „Odwiedźcie choć raz Izrael – zapraszał. (…) Niech będzie dialog, niech będzie działanie, niech będzie partnerstwo, niech będzie światłość"[6].

O 10.30 rozpoczęła się Modlitwa za Żydów – obywateli Płocka, ofiary Szoah. Zainicjowało ją odczytanie fragmentów „Kartek z pożogi"[7] – pamiętnika płockiego Żyda Symchy Gutermana (1903-1944). Wstrząsające świadectwo Gutermana, dokumentujące horror Zagłady w getcie płockim przedstawił Marek Mokrowiecki, dyrektor Teatru Dramatycznego im. Jerzego Szaniawskiego w Płocku. Po wymownej chwili ciszy rabin Michael Schudrich odmówił kadisz – tradycyjną żydowską modlitwę za zmarłych, podkreślając: „My mamy obowiązek modlić się i pamiętać, ale też starać się zrozumieć coś z tego najgorszego ludobójstwa w historii świata. (…) Nie można milczeć wobec słów czy aktów antysemityzmu. (…) Auschwitz nie spadło z nieba i nie wydarzyłby się Holocaust bez milczenia dobrych ludzi. (…) Za dużo bólu, za dużo tragedii, za dużo śmierci. Modlimy się o pokój"[8]. Po tych

[5] „Tygodnik Niedziela", XXIX Dzień Judaizmu w Kościele katolickim**,** online: https://www.niedziela.pl/artykul/120224/XXIX-Dzien-Judaizmu-w-Kosciele-katolickim [dostęp 19.01.2026 r.]

[6] Tamże.

[7] S. Guterman, *Kartki z pożogi*, Towarzystwo Naukowe Płockie, Płock 2004, zostały odczytane strony od 143 do 146.

[8] Archidiecezja Krakowska, Obchody XXIX Dnia Judaizmu w Kościele Katolickim w Polsce z udziałem Metropolity Krakowskiego, online: https://diecezja.pl/aktualnosci/

słowach Naczelny Rabin Polski wzniósł Psalm 29 i modlitwę za zmarłych Żydów Płocka i Mazowsza. Na koniec kardynał Grzegorz Ryś wygłosił spontaniczną modlitwę, wzywającą do pamięci o ofiarach i budowania mostów między religiami oraz zainicjował modlitwę „Ojcze nasz".

Bezpośrednio po wzruszającym spotkaniu w Muzeum rozpoczęła się wędrówka wspomnień o płockich Żydach. Uczestnicy Centralnych Obchodów Dnia Judaizmu przeszli w niej ulicami Starego Miasta: Synagogalną, Jerozolimską (dawniej Żydowską, centrum dzielnicy żydowskiej), Grodzką, dawnym Rynkiem Kanoniczym i Tumską, aż na plac przed katedrą. Przewodnikiem był dr hab. Leszek Zygner, prorektor Państwowej Akademii Nauk Stosowanych w Ciechanowie. Podczas wędrówki opowiadał on o kluczowych miejscach pamięci o płockich Żydach: dawnej synagodze, cmentarzach żydowskich, domach kupieckich i szkołach, w których tętniło życie tej społeczności. Podkreślał przy tym jej wkład w gospodarkę i kulturę, zaangażowanie patriotyczne, wreszcie tragiczny koniec z rąk niemieckiego okupanta.

O godz. 12.00 w Sali Barokowej Opactwa Pobenedyktyńskiego rozpoczęła się sesja „Pamięć i nadzieja". Rozpoczęło ją wystąpienie kustosz Muzeum Mazowieckiego Agnieszki Kaniewskiej -Płocieniak, poświęcone dziełu Jana Matejki „Przyjęcie Żydów Roku Pańskiego 1096". Geniusz polskiego malarstwa przedstawił na tym obrazie Płock jako miejsce przybycia i udzielenia gościny Żydom w naszym kraju. Przedstawił więc Władysława Hermana, który aktu tego dokonał przed płocką katedrą w towarzystwie swojej małżonki Judyty Czeskiej, synów Bolesława Krzywoustego i Zbigniewa, biskupa Stefana i wpływowego możnowładcy Sieciecha[9]. Pani kustosz, zgodnie z intencją twórcy, ukazała jego dzieło jako symbol historycznej gościnności Polski wobec Żydów.

Następnie s. Katarzyna Kowalska NDS, współprzewodnicząca Polskiej Rady Chrześcijan i Żydów, poprowadziła rozmowę

obchody-xxix-dnia-judaizmu-w-kosciele-katolickim-w-polsce-z-udzialem-metropolity-krakowskiego/ [dostęp 19.01.2026 r.]

[9] Por. H. Seweryniak, *Wychowanie do dialogu z judaizmem w formacji prezbiterów*, „Rocznik Towarzystwa Naukowego Płockiego" 2024, nr 16, s. 303-304.

z wieloletnim animatorem dialogu katolicko-judaistycznego prof. Janem Grosfeldem i rabinem Icchakiem Chaimem Rapoportem na temat pamięci i nadziei w drodze do wiary. Dyskusja skupiła się na tym, czym jest „pamięć" jako kluczowy element tożsamości religijnej; pamięć o wielowiekowej obecności Żydów w Polsce; pamięć o Zagładzie podczas II wojny światowej; pamięć – owoc dialogu z „judaizmem żywym". Pamięć – podkreślał rabin Rapoport – nie jest tylko wspominaniem. Jest czynem, przykładem[10]. Prof. Grosfeld, kładąc nacisk na prawdę o judaizmie jako „korzeniu" chrześcijaństwa, zwracał uwagę na związek pamięci z nadzieją. Nadzieja nie może być odcięta od historii, musi opierać się na tym, czego doświadczyliśmy zarówno jako Żydzi, jak i chrześcijanie[11].

Po blisko godzinnej dyskusji Barbara Rydzewska, kierownik Działu Historii Muzeum Mazowieckiego, otworzyła ekspozycję „Płockie Judaica". Zaznaczyła przy tym, że wystawa prezentuje artefakty ze zbiorów Muzeum Mazowieckiego, Muzeum Diecezjalnego i Archiwum Państwowego w Płocku, a także Towarzystwa Naukowego Płockiego oraz Żydowskiego Instytutu Historycznego w Warszawie. Na wystawę złożyły się: zwoje Tory, modlitewniki, świeczniki chanukowe, kielichy kiduszowe, talerze z sederu na Paschę, dokumenty i zdjęcia ilustrujące codzienne życie Żydów płockich. Przedstawiono także wybrane dzieła sztuki żydowskich artystów naszego miasta: Alfreda Jesiona i Feliksa Tuszyńskiego. Warto zaznaczyć, że otwarcie wystawy, która w wymowny sposób wydobyła znaczące aspekty życia religijnego płockich Żydów, a także wagę ich dziedzictwa kulturowego oraz tragizm Zagłady, spotkało się z żywym oddźwiękiem mediów[12].

O 15.00 w bazylice katedralnej rozpoczęło się niepowtarzalne w swej treści i formie nabożeństwo, które poprowadził

[10] Por. XXIX Dzień Judaizmu w Kościele katolickim**,** online: https://www.niedziela.pl/artykul/120224/XXIX-Dzien-Judaizmu-w-Kosciele-katolickim [dostęp 19.01.2026 r.].

[11] Archidiecezja Krakowska, *Obchody XXIX Dnia Judaizmu w Kościele Katolickim w Polsce z udziałem Metropolity Krakowskiego*, online: https://diecezja.pl/aktualnosci/obchody-xxix-dnia-judaizmu-w-kosciele-katolickim-w-polsce-z-udzialem-metropolity-krakowskiego/ [dostęp 19.01.2026 r.].

[12] Por. Katolicka Agencja Informacyjna, *„Płockie judaica" – wystawa w centrum obchodów XXIX Dnia Judaizmu*, online: https://www.ekai.pl/plockie-judaica-wystawa-w-centrum-obchodow-xxix-dnia-judaizmu/ [dostęp 19.01.2026 r.].

bp Szymon Stułkowski. W prezbiterium świątyni być może po raz pierwszy w jej dziejach zasiedli kardynał i rabin, a w stallach kanonickich zasiedli duchowni i świeccy członkowie Komitetu Episkopatu Polski do spraw Dialogu Religijnego z Judaizmem, siostry zakonne, klerycy i wyznawcy innych Kościołów. Tematem przewodnim stał się „Lud Boga", a swoimi refleksjami podzielili się rabin Boaz Pash oraz kard. Grzegorz Ryś. „Lud Boga – mówił w swojej medytacji kardynał – sięga o wiele dalej niż sięga ludzki wzrok albo wyobrażenia. Lud Boga sięga dalej, bo w Bogu jest niesłychana pasja gromadzenia ludzi, zbierania ich. Właściwie cała historia zbawienia się do tego sprowadza, że Bóg gromadzi ludzi, a Zły ich rozprasza. (…) Nie będziecie nigdy szczęśliwi, jeśli chcecie być szczęśliwi sami. (…) Bóg ma za swoje owce również takie, które nie należą do nas"[13]. Rabin Pash kładł z kolei nacisk na to, że wbrew pięknemu zawołaniu Rut Moabitki – zawołaniu będącemu hasłem tegorocznego Dnia Judaizmu: „Twój lud będzie moim ludem, a twój Bóg – moim Bogiem", nikt ani żaden naród nie może zawłaszczyć Boga.

Nabożeństwo obejmowało czytania biblijne (Rt 1,15-18.22; Iz 56,1-8; Łk 19,1-10) z komentarzami żydowskimi i chrześcijańskimi, podkreślającymi jedność w różnorodności. Czytaniom tym i medytacjom towarzyszył dojmujący śpiew Psalmów w wykonaniu katedralnego chóru „Pueri er Puellae Cantores Plocenses".

Centralne Obchody Dnia Judaizmu w Płocku zakończyło słowo podsumowujące i podziękowania biskupa Szymona Stułkowskiego. W swoim wystąpieniu biskup płocki podkreślił: „Słowo Boże ma moc, ono nas prowadzi, ono nas leczy też w naszych wspólnych zranieniach... Ale przede wszystkim chodzi o to, żebyśmy wspólnie myśleli o przyszłości świata, o pokoju, o jedności"[14].

[13] Archidiecezja Krakowska, *Obchody XXIX Dnia Judaizmu w Kościele Katolickim w Polsce z udziałem Metropolity Krakowskiego*, online: https://diecezja.pl/aktualnosci/obchody-xxix-dnia-judaizmu-w-kosciele-katolickim-w-polsce-z-udzialem-metropolity-krakowskiego/ [dostęp 19.01.2026 r.].

[14] Vatican News, *Dzień Judaizmu w Kościele: Razem się modlić i słuchać*, online: https://www.vaticannews.va/pl/kosciol/news/2026-01/xxix-dzien-judaizmu-odbyl-sie-w-plocku.html [dostęp 19.01.2026 r.].

Podziękował wszystkim uczestnikom, w tym kard. Rysiowi, rabinom, a także płockim organizatorom święta.

Na wydarzenia towarzyszące Dniowi złożyły się spotkania członków Komitetu Episkopatu Polski ds. Dialogu z Judaizmem z młodzieżą płockich szkół średnich: Liceum Ogólnokształcącego im. Marszałka Stanisława Małachowskiego, Liceum Ogólnokształcącego im. Władysława Jagiełły i Katolickiego Liceum Ogólnokształcącego im. św. Stanisława Kostki. Omawiano na nich tematy antysemityzmu i dialogu. 8 stycznia 2026 r. w auli Wyższego Seminarium Duchownego miało miejsce spotkanie, na które złożyła się recytacja Księgi Rut przez aktora Teatru Dramatycznego w Płocku Henryka Jóźwiaka oraz komentarz biblijny tej księgi w wykonaniu ks. dr. Jarosława Kwiatkowskiego.

Bibliografia:

Archidiecezja Krakowska, *Obchody XXIX Dnia Judaizmu w Kościele Katolickim w Polsce z udziałem Metropolity Krakowskiego*, https://diecezja.pl/aktualnosci/obchody-xxix-dnia-judaizmu-w-kosciele-katolickim-w-polsce-z-udzialem-metropolity-krakowskiego/ [dostęp: 19.01.2026].

Guterman S., *Kartki z pożogi*, Towarzystwo Naukowe Płockie, Płock 2004.

Konferencja Episkopatu Polski, Relacja z konferencji prasowej przed dniem Judaizmu w Polsce, https://episkopat.pl/doc/240827.W-Sekretariacie-KEP-zostaly-zaprezentowane-obchody-Dnia [dostęp: 19.01.2026].

Katolicka Agencja Informacyjna, „Płockie judaica" – wystawa w centrum obchodów XXIX Dnia Judaizmu, https://www.ekai.pl/plockie-judaica-wystawa-w-centrum-obchodow-xxix-dnia-judaizmu/ [dostęp: 19.01.2026].

Seweryniak H., *Wychowanie do dialogu z judaizmem w formacji prezbiterów*, „Rocznik Towarzystwa Naukowego Płockiego", 2024, nr 16, s. 301-313.

Sobór Watykański II, *Nostra Aetate. Deklaracja o stosunku Kościoła katolickiego do religii niechrześcijańskich*, Rzym 1965.

„Tygodnik Niedziela", *XXIX Dzień Judaizmu w Kościele katolickim*, https://www.niedziela.pl/artykul/120224/XXIX-Dzien-Judaizmu-w-Kosciele-katolickim [dostęp: 19.01.2026].

Vatican News, *Dzień Judaizmu w Kościele: Razem się modlić i słuchać*, https://www.vaticannews.va/pl/kosciol/news/2026-01/xxix-dzien-judaizmu-odbyl-sie-w-plocku.html [dostęp: 19.01.2026].